

PURPOSE OF LIFE

by Rabbi Dr. Nachum Amsel

This essay is from the forthcoming book,
"The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d Issues and Rituals."

(1) אבות ד: יז

...ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה :

(2) סוטה ג:

א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב.

(3) עבודה זרה יח.

בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים.

(4) מדרש תהילים קיח: יז

פתחו לי שערי צדק לעולם הבא אמרו לו לאדם מה היה מלאכתך והוא אומר מאכיל רעבים הייתי והם יאמרו לו זה השער לה' מאכיל רעבים הכנס בו משקה צמאים הייתי והם אומרים לו זה השער לה' משקה צמאים הכנס בו מלביש ערומים הייתי והם אומרים לו זה השער לה' מלביש ערומים הכנס בו וכן מגדל יתומים וכן עושי צדקה וכן גומלי חסדים ודוד אמר אני עשיתי את כולם יפתחו לי את כולם לכך נאמר פתחו לי שערי צדק אבוא בס אודה יה' :

(5) פסחים קיג.

אמר רבי יוחנן שלשה מנוחלי העולם הבא אלו הן הדר בארץ ישראל והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין במוצאי שבתות.

(6) שבת קכז:

אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולים ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חברו לכף זכות.

(7) אבות ו: ז

גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא.

(8) רמב"ם, מורה נבוכים ג: ח, כז

...וישים תכליתו תכלית האדם מאשר הוא אדם, והיא ציור המושכלות (לא זולת זה), אשר החזק והנכבד שבהם - השגת האלוה והמלאכים ושאר פעולותיו, כפי היכולת. ואלה האנשים הם עם האלוה תמיד, והם אשר נאמר להם, "אלוהים אתם ובני עליון כולכם"; וזהו המבוקש מן האדם.

... אמנם תקון הגוף יהיה בתיקון עניני מחיתם קצתם עם קצתם, וזה הענין ישלם בשני דברים, האחד מהם - להסיר החמס מביניהם והוא - שלא יעשה כל איש מבני אדם הישר בעיניו וברצונו וביכולתו, אבל יעשה כל אחד מהם מה שבו תועלת הכל; והשני - ללמד כל איש מבני אדם מדות מועילות בחברה, עד שיסודר ענין המדינה: ודע ששתי הכוונות האלה - האחת מהם, בלא ספק, קודמת במעלה, והיא - תיקון הנפש - רצוני לומר, נתינת הדעות האמיתיות; והשנית קודמת בטבע ובזמן - רצוני לומר, תקון הגוף, והוא הנהגת המדינה ותקון עניני אנשיה כפי היכולת...
ושלמותו האחרון הוא - שיהיה משכיל בפועל - רצוני לומר, שיהיה לו שכל בפועל - והוא, שידע כל מה שבכח האדם לדעתו מכל הנמצאות כפי שלמותו האחרון. ומבואר שהוא זה השלמות האחרון אין בו מעשים ולא מדות, ואמנם הוא דעות לבד...

PURPOSE OF LIFE

9) "זכרונות" של מוסף ראש השנה

ועל המדינות בו נאמר איזו לחרב, ואיזו לשלום, איזו לרעב, ואיזו לשבע, ובקיות בו יפקדו להפקידם לחיים ולמנות. מי לא נפקד כהיום הזה. כי זכר כל היצור לפניך בא. מעשה איש ופקדתו ועלילות מצעדי גבר. מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש.

10) עמידה יום הכיפורים

אלקי. עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשו שנוצרתי פאלו לא נוצרתי.

11) פירוש עולת ראייה (של הרב קוק) על יום הכיפורים, עמוד שנו

לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן.

12) משנה אבות א:יד

אם אין אני לי. מי לי...

13) שפת אמת, פרשת קרח, שנת תרמז

והענין עפ"י מ"ש א"י מו"ר ז"ל על המשנה אם אין אני לי מי לי כי כל אדם נברא לתקן דבר מיוחד שאין אחר יכול לתקן וכן בכל זמן וזמן מיוחד תיקון אחר...

14) שמות ג:י

ועתה לכה ואשלחך אל-פרעה והוצא את-עמי בני-ישראל ממצרים:

15) ימי זיכרון, הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק, דף 11

את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט-היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו, באלו נסיבות ותנאים ובאיזה חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו, בורא עולם פועל בהתאם...

16) בראשית יא:א-ט

ויהי כל-הארץ שפה אחת ודבָרִים אֶחָדִים: ויהי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בְקֵעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיִּשְׁבוּ שָׁם: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ הֵבֵה לְבִנְיָה לְבִנְיָה וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרָפָה וְתִהְיֶה לָהֶם הַלְּבָנָה לְאָבוֹ וְהַחֲמֹר הִיָּה לָהֶם לְחֹמֶר: וַיֹּאמְרוּ הֵבֵה אֶל-רֵעֵהוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרָאשׁוֹ בְּשָׂמִים וְנִעְשָׂה-לָּנוּ שֵׁם פֶּן-נִפְוָץ עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ: וַיֵּרֶד ד' לְרֵאת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמְּגִדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם: וַיֹּאמֶר ד' הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחָת לְכֻלָּם וְזֶה הַחֲלָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא-יִבְצָר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: הֵבֵה נִרְדָּה וְנִבְלָה שָׁם שָׁפְתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ: וַיִּפֹּץ ד' אֶתָם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיִּחְדְּלוּ לְבַנֹּת הָעִיר: עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בְּבָל כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה שִׁפְתֵי כָל-הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפִּיצָם יְהוָה עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ:

17) בראשית יא:ד

וַיֹּאמְרוּ הֵבֵה אֶל-רֵעֵהוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרָאשׁוֹ בְּשָׂמִים וְנִעְשָׂה-לָּנוּ שֵׁם פֶּן-נִפְוָץ עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ:

18) פירוש רש"י על בראשית יא:לב

וימת תרח בחרן - ... שהרשעים אף בחייהם קרוים מתים והלדיקים אף במיתתן קרוים חיים.

19) פירוש רש"י על בראשית ו:ט

אלה תולדות נח נח איש צדיק - הואיל והזכירו ספר בשבחו שנא' (משלי י) זכר לדיק לזכרה ד"א למדך שיעקר תולדותיהם של לדיקים מעשים טובים.

PURPOSE OF LIFE

20 קידושין ל.

ולמדתם אותם את בניכם ולא בני בניכם ומה אני מקיים והודעתם לבניך ולבני בניך לומר לך שכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות.

21 מכות כד.

שית מאה וחד סרי הוי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום (סימן דמשמ"ק ס"ק): בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב מזמור לדוד ... בא ישעיהו והעמידן על שש דכתיב הולך צדקות ודובר מישרים מואס ... בא מיכה והעמידן על שלש דכתיב הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם (ה') אלהקך עשות משפט זה הדין אהבת חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה... חזר ישעיהו והעמידן על שתיים שנאמר כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה בא עמוס והעמידן על אחת שנאמר כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אימא דרשוני בכל התורה כולה אלא בא חבוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה.

22 מיכה ו:ח

הגיד לך אדם מה-טוב ומה-ד' דורש ממך כי אם-עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם-אלקיך:

23 חבוק ב:ד

הנה עפלה לא-ישרה נפשו בו וצדיק באמונתו יחיה:

24 עירובין יד:

...אלו ואלו דברי אלקים חיים.

25 אבות ו:יא

כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו.

26 סוטה יד.

מאי דכתיב אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה והלא כבר נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אלא להלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא מה הוא מלביש ערומים דכתיב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אף אתה הלבש ערומים הקדוש ברוך הוא ביקר חולים דכתיב וירא אליו ה' באלוני ממרא אף אתה בקר חולים הקדוש ברוך הוא ניחם אבלים דכתיב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו אף אתה נחם אבלים הקדוש ברוך הוא קבר מתים דכתיב ויקבר אותו בגיא אף אתה קבור מתים.

27 דברים יג:ה

אחרי ד' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת-מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו:

28 בראשית ג:כא

ויעש ד' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם:

29 בראשית יח:א

וירא אליו ד' באלני ממרא והוא ישב פתח-האהל פחם היום:

30 בראשית כה:יא

ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את-יצחק בנו וישב יצחק עם-באר לחי ראוי:

31 דברים לד:ו

ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא-ידע איש את-קברתו עד היום הזה:

PURPOSE OF LIFE

32) מדרש ספרי, עקב יג

ללכת בכל דרכיו. אלו דרכי הקב"ה שני (שמות לד) ה' ה' אל רחום וחנוך ארץ אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפי נושא עון ופשע וחטאה ונקה. ואוי (יואל ג) כל אשר יקרא בשפ ה' ימלט. וכי היאך אפשי לו לאדם לקרא בשמו של הקב"ה אלא מה המקום נקרא רחום וחנוך אף אתה הוי רחום וחנוך ועשה מתנת חנם לכל. מה הקב"ה נקרא צדיק שני (תהלים קמה) צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו אף אתה הוי צדיק. הקב"ה נקרא חסיד שנאמי וחסיד בכל מעשיו אף אתה הוי חסיד לכך נאמר כל אשר יקרי בשם ה' ימלט ואומר (ישעי מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ואוי (משלי טז) כל פעל ה' למענהו: ולדבקה בו.

33) רמב"ם, הלכות דעות א:ו

כך למדו בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנוך אף אתה היה חנוך מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש ועל דרך זו קראו הנביאים לאל בכל אותן הכנויין ארץ אפים ורב חסד צדיק וישר תמים גבור וחזק וכיוצא בהן להודיע שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כחו:

34) ויקרא כב:לב

וְלֹא תַחֲלְלוּ אֶת-שְׁמִי קְדֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ד' מְקַדְשָׁכֶם:

35) רמב"ם, הלכות יסודי התורה, פרק ה

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל ומוזוהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וחי בהם ולא שימות בהם ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו: במה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכת דמים אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג יהרג ואל יעבור במה דברים אמורים בזמן שהעובד כוכבים מתכוין להנאת עצמו כגון שאנסו לבנות לו ביתו בשבת או לבשל לו תבשילו או אנס אשה לבועלה וכיוצא בזה אבל אם נתכוין להעבירו על המצות בלבד אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל יעבור ואל יהרג ואם אנסו להעבירו בעשרה מישראל יהרג ואל יעבור ואפילו לא נתכוין להעבירו אלא על מצוה משאר מצות בלבד: וכל הדברים האלו שלא בשעת הגזרה אבל בשעת הגזרה והוא שיעמוד מלך רשע כנבוכדנצר וחביריו ויגזור גזרה על ישראל לבטל דתם או מצוה מן המצות יהרג ואל יעבור אפילו על אחת משאר מצות בין נאנס בתוך עשרה בין נאנס בינו לבין עובדי כוכבים:

36) מדרש, תנא דבי אליהו כו:ב

לא נתנה תורה על מנת כן אלא לקדש שמו הגדול שנאמר "ויאמר עבדי אתה ישראל וגו'" (ישעיה מ"ט ג') מיכן אמרו ירחיק אדם עצמו מן הגזל מישראל ומן הגוי ואפילו מכל אדם שבשוק שהגונב לגוי לסוף שהוא גונב לישראל והגוזל לגוי לסוף שהוא גוזל לישראל נשבע לגוי לסוף שהוא נשבע לישראל מכחש לגוי לסוף מכחש על ישראל שופך דמים לגוי לסוף שהוא שופך דמים לישראל ולא נתנה תורה על מנת כן אלא כדי לקדש שמו הגדול.

37) יומא פו.

"ואהבת את ה' אלקיך" שיהא שם שמים מתאהב על ידך.

38) דברים ו:ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

39) תענית יט:

תנו רבנן פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד אמר לו הלויני שתים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים ואני אתן לך שתים עשרה עינות מים ואם איני נותן לך הריני נותן לך שתים עשרה ככר כסף וקבע לו זמן כיון שהגיע הזמן ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו

PURPOSE OF LIFE

עדיין יש לי זמן כל היום כולו שלי הוא בצהרים שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שהות ביום במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שהות ביום לגלג עליו אותו אדון אמר כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשיו ירדו גשמים נכנס לבית המרחץ בשמחה עד שהאדון נכנס בשמחתו לבית המרחץ נקדימון נכנס לבית המקדש כשהוא עצב נתעטף ועמד בתפלה אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי שיהו מים מצויין לעולי רגלים מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שמים עשרה מעינות מים והותירו עד שיצא אדון מבית המרחץ נקדימון בן גוריון יצא מבית המקדש כשפגעו זה בזה אמר לו תן לי דמי מים יותר שיש לי בידך אמר לו יודע אני שלא הרעיש הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך שאוציא ממך את מעותיי שכבר שקעה חמה וגשמים ברשותי ירדו חזר ונכנס לבית המקדש נתעטף ועמד בתפלה ואמר לפניו רבונו של עולם הודע שיש לך אהובים בעולמך מיד נתפזרו העבים וזרחה החמה באותה שעה אמר לו האדון אילו לא נקדרה החמה היה לי פתחון פה עליך שאוציא ממך מעותיי תנא לא נקדימון שמו אלא בוני שמו ולמה נקרא שמו נקדימון שנקדרה חמה בעבורו.

(40) אבות ד:

רבי יוחנן בן ברוקא אומר, כל המחלל שם שמים בסתר, נפרעין ממנו בגלוי. אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם:

(41) מועד קטן יז:

רבי אילעאי אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא.

(42) מדרש, בראשית רבה כד:ז, ספרא קדושים ד

בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה ר"ע אומר (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה.

(43) ויקרא יט:יח

לא-תקם ולא-תטור את-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶת-בְּתֻלְתֶּךָ לְרַעַף כְּמוֹד אֲנִי ד' :

(44) בראשית ה:א

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹקִים אֶת-אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹקִים עָשָׂה אֹתוֹ :

(45) סוף תפילת "ונתנה תוקף" בחזרת הש"ץ למוסף ראש השנה ויום הכיפורים

וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה מְעַבְרִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה.

(46) אבות א:ב

...על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.

(47) ויקרא טז:ג

בְּזֹאת יָבֵא אֱהֲרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן-בָּקָר לְחִטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה :

(48) תהילים צב:ז

אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַּע וְכִסִּיל לֹא-יָבִין אֶת-זֹאת: